

PLAN INNOWACJI PEDAGOGICZNEJ

„Archiwum mowy żywej – słowa, które łączą pokolenia”

Autor: Katarzyna Krysta, Wiktoria Kotlarska-Hankus

Czas trwania: od września 2026 do maja 2027

Uczniowie objęci innowacją: uczniowie klas IV–VI szkoły podstawowej

Cel innowacji

Celem innowacji jest rozwijanie u uczniów wrażliwości na język mówiony oraz budowanie więzi międzypokoleniowych poprzez odkrywanie, zapisywanie i poznawanie znaczenia słów, zwrotów i powiedzeń używanych przez osoby z najbliższego otoczenia. Uczniowie będą obserwować i zapisywać te wyrażenia, które „wpadną im w ucho” podczas codziennych rozmów z rodzicami, dziadkami, krewnymi, sąsiadami i innymi osobami z różnych pokoleń. Zebrany materiał stanie się podstawą do stworzenia klasowego lub szkolnego „Archiwum mowy żywej”. Innowacja łączy **edukację polonistyczną, regionalną, społeczną i cyfrową**, a także uczy odpowiedzialnego i twórczego wykorzystywania narzędzi sztucznej inteligencji.

Cele szczegółowe

Uczeń:

- dostrzega różnorodność i zmienność języka,
- poznaje słowa, zwroty i powiedzenia charakterystyczne dla starszych i młodszych pokoleń,
- rozwija uważność językową i umiejętność słuchania,
- odkrywa związki między językiem a historią, kulturą i codziennym życiem,
- rozwija ciekawość wobec doświadczeń osób z innych pokoleń,
- doskonali umiejętność formułowania pytań i prowadzenia rozmowy,
- rozwija kompetencje cyfrowe i krytyczne myślenie,
- uczy się odpowiedzialnego korzystania z narzędzi AI.

Opis przebiegu – metody, formy pracy i etapy działań

Etap I – „Słowa, które wpadają w ucho”

Nauczyciel wprowadza uczniów w temat języka żywego. Podczas rozmowy uczniowie zastanawiają się, czy wszyscy ludzie mówią w taki sam sposób i dlaczego niektóre słowa lub zwroty z czasem znikają, a inne pojawiają się w języku. Uczniowie otrzymują zadanie: **uwaga słuchać rozmów prowadzonych w domu i swoim otoczeniu oraz zapisywać słowa i zwroty, które ich zaintrygują, rozbawią, zaskoczą lub których nie rozumieją**. Nie muszą przeprowadzać formalnych wywiadów ani nagrywać rozmów. Chodzi o bycie uważnym na język, który otacza ich w codziennym życiu.

Etap II – „Co to właściwie znaczy?”

Na lekcjach uczniowie prezentują przyniesione słowa i zwroty. Wspólnie próbują odgadnąć ich znaczenie i zastanawiają się, kto i w jakich sytuacjach ich używa. Następnie uczniowie mogą dopytać członków rodziny lub inne osoby o znaczenie, pochodzenie i kontekst danego

wyrażenia. Szczególną uwagę zwracają na słowa charakterystyczne dla regionu oraz takie, których używają osoby starsze, a które są mniej znane młodszemu pokoleniu.

Etap III – „AI jako językowy detektyw”

Uczniowie, pod kierunkiem nauczyciela, wykorzystują wybrane narzędzia AI do pracy z zebrany materiałem. AI może pomóc:

- wyjaśnić możliwe znaczenia i pochodzenie słowa,
- porównać dawne i współczesne określenia,
- znaleźć współczesny odpowiednik danego zwrotu,
- uporządkować zgromadzone słownictwo według kategorii,
- przygotować ciekawostki językowe,
- stworzyć propozycję ilustracji przedstawiającej znaczenie wybranego powiedzenia.

Uczniowie uczą się jednocześnie, że **odpowiedź AI nie zawsze musi być prawdziwa**. Porównują ją z informacjami uzyskanymi od rozmówców oraz ze słownikami i innymi wiarygodnymi źródłami.

Etap IV – „Archiwum mowy żywej”

Z zebranych materiałów uczniowie tworzą wspólne archiwum, np. w formie:

- cyfrowego słownika „Słowa, które łączą pokolenia”
- interaktywnej prezentacji
- mapy lokalnych słów i powiedzeń
- wystawy szkolnej
- kart słów zawierających: słowo/zwrot, znaczenie, przykład użycia, informację, od kogo zostało usłyszane oraz ciekawostkę.

Wybrane materiały mogą zostać wzbogacone o przygotowane przez uczniów ilustracje lub grafiki stworzone z pomocą AI.

Metody pracy: metoda projektu, rozmowa, obserwacja, burza mózgów, dyskusja, praca badawcza, storytelling, analiza językowa, praca z narzędziami AI.

Formy pracy: indywidualna, w parach, grupowa i zespołowa; praca podczas zajęć oraz obserwacja i rozmowy prowadzone w środowisku rodzinnym i lokalnym.

Przewidywane efekty / osiągnięcia

Dla ucznia:

- rozwój kompetencji językowych i komunikacyjnych
- większa uważność na język używany w codziennym życiu
- poznanie lokalnego słownictwa, powiedzeń i elementów dziedzictwa kulturowego
- rozwój ciekawości i szacunku wobec osób z innych pokoleń
- rozwój kompetencji cyfrowych i umiejętności krytycznego korzystania z AI
- rozwój kreatywności, samodzielności i umiejętności współpracy
- poczucie, że codzienne rozmowy i doświadczenia bliskich mogą być wartościowym źródłem wiedzy.

Dla nauczyciela:

- wzbogacenie warsztatu pracy o interdyscyplinarną metodę projektu
- możliwość wykorzystania języka uczniów i ich rodzin jako naturalnego materiału edukacyjnego
- rozwijanie edukacji regionalnej, społecznej i cyfrowej.

Dla szkoły:

- wzmocnianie relacji szkoły z rodziną i lokalną społecznością;
- tworzenie szkolnego zbioru lokalnego dziedzictwa językowego;
- promowanie współpracy międzypokoleniowej;
- rozwijanie nowoczesnego modelu edukacji, w którym tradycja spotyka się z nowymi technologiami.